

בחצרות הספרדים, עד שנכנסנו לבהמ"ד הנז'. הת"ח הנ"ל כבר מחכה לנו, שניהם חזרו על יסודי החברה, על תנאיה העיקריים, על אופני ההשתייכות, והציעו שהיציאה מן החברה תהי' בלתי אפשרית. אני לתומי מככים כמעט לכל, האמנתי שהם עבדו חכנית והם נגשים להגשימה.

מתליטים ששלושתנו מהוים את מניחי היסוד של החברה, ושלושתנו קבלנו קנין על שמירת הענין בסוד. תיכף לאחר קבלת הקנין, מבקשים ממני להכנס אתם לרגע לאיזה בית אחר; הם הולכים ואני אחריהם, דופקים בדלת עפ"י "סימן" קבוע, הדלת נפתחת, ואני נמצא כאולם ארוך. הנני משחאה לטראה עיני: שלחן ארוך, ומסביבו מסובים מסלתם ומשמנם של גדולי חכמי הישיבה בירושלם. די אם אזכיר לדוגמא שהרב ר' יונה ראם ז"ל היה בין המסובים (אולי לא לרצון שאפרסם את שמותיהם של אלה הנמצאים לחיים בינינו לאורך ימים). החבריא קטה כלה על רגליה, נותנים לי מקום בראש, מנישים לי את ספר הזוהר לחתום בו, מקבלים פני בנאותים.

כלומר, החברה היתה קימת כבר, אלא שזהו הנוהג לקבלת חבר חדש. עד יומי האחרון לא אשכח את ההשפעה הרוחנית שקבלתי משעה עילאית, נשגבה, ומרוממה זו. הייתי הצעיר שבחבורה, בן 19, והצעיר באיכות, כי כולם היו מבחירי גדולי התורה והעסקנות החרדית בירושלם.

יד החברה הזאת היתה בכל מוסדות הצבור. אם הרב טרדכי ליב רובין נתמנה לרב בעקרון הרי זה נעשה בהשפעת החברה. אם הרב אברהם אהרן זוננפלד, בנו הבכור של מרן הגר"ח זיע"א, נתמנה לסנהל בית התבשיל בת"ת עץ חיים, הרי גם זה נעשה בהשפעת החברה. אני נמנע מלהזכיר שמות חרכנים חיים אתנו כיום שקבלו משרות רבנות, שו"ב, וכו' הודות לחברה זו. אבל עיקר התעלות רוחנית גרמה לי החברה שהנני חבר ויריד קשור אל גדול בתורה פלוני ואל גדול בתורה אלמוני. על כרחי נעשיתי מעין "גדול". ההשתייכות חייבה אותי, הטילה עלי אחריות, השתדלתי להיות ראוי ל"חבר" בחברה מסתורית זו. אם פגשתי חבר, הצצתי לפנימיות מהותו, עזרתי ונקזרתי, הושפעתי והשפעתי. עברו שנים, ואנכי נמנתי למוכיר כבוד של החברה, אבל כעבור עוד שנים, באו תמורות בישוב היהודי, והחברה נתדלדלה והלכה. חלק מהארכיון היה שמור אצלי, ונאבד, כאשר הערכים פרעו את ביתי בשנת תר"פ. עם ביטולה, בטלה כמובן גם סודיותה.

בקיץ תרס"ו נזרמנתי בחברון. היה בערך כשנה אחרי הסתלקות בעל "שרי-חסד" (הגאון ר' חיים חוקי' טריני ז"ל), וחנה רעש בעיר. מי שהוא חזר מבית העלמין וראה את קברו של הגאון בעל "שרי-חסד" פתוח. ותחום כל העיר, וכל החושבים מנער ועד זקן יצאו לבית העלמין, וגם אני בתוכם.

כו

וחנת נתגלה שמי שהוא חפר את העפר מקברו, העלה אחדים מאבני הרופק מסעל לרגלי המנוח, ונסה להוציא בכח את גופת המנוח וצ"ל, במשכו אותו ברגליו. כנראה שהגוף נוחק כבר מסקומו, מפני שהכרכים היו כבר כפופות למעלה. הפושעים הופתעו כנראה באמצע מלאכתם וכרחו, וראו זה פלא: הגוף היה שלם כביום הקבורה ממש, והתכריכים היו לבנים כשלג בלי כל כתם. לא שלטה בגוף קדוש זה רמה, ולא נתנון משך שנה תמימה, ויהי הדבר לפלא נורא. חברי הח"ק סתמו שוב את הקבר, ורבני חברון גזרו ליום הסתרת, "תענית צבור", וסליחות; התתעוררות היתה גדולה מאד. עקבות הפושעים לא נודעו.

למאורעות התקופה הנוגעים לי בסדה ידועה באופן אישי יש לצרף את מאורע, "הפירת העתיקות" שעל יד "יד אכשלוס" וקבר זכריה. הממשלה התורקית הרשתה אז לחברה נוצרית לחפור עתיקות לרגלי הר הזיתים, סמוך ממש לקבר זכריה. בחפרם הרמו קברים עתיקים בני מאות שנים שנמצאו בחלק החווא של בית העלמין. הדבר נודע בין יהודי ירושלים, ויתאספו בני ירושלים, ברובם מבני הישיבות ויררו אל הר הזיתים על מנת להפסיק את בזיון המתים וחריסת קברים. בשעה קלה נתאסף שם הטון של אלפים. המקום היה בחלק הספרדי של בית העלמין. אחדים מנכבדי הספרדים (מר נפתלי ברוך ומר רפאל מאיר פניזל, נכד הגאון בעל טרפא לנפש, ששמו כשמו) ראו בעין רעה את התערבות האשכנזים בבית העלמין שלהם וייעצו למשמרה לפזר בכח את ההסון. המשמרה נענתה להצעה, ותיכף הגיע אל המקום קצין משמרה ערבי עם פלוגה של שוטרים ואלותיתם ביריהם, ופזרו בכח את ההסון. אחרים ספגו מכות רציניות (ביניהם ר' יונה צווכנר נ"י), ההסון נתפור, אבל העבודה נפסקה.

בימים ההם השתררה מכוכה בישיבת "תורת חיים" (היא החלה כארבע שנים לפני המשבר). לבני הישיבה נודע כי החוב של הישיבה תולך וגדול, ולשם שפור ההנהלה דרשו בה ביאת כח. נוצרה מערכה בין ההנהלה ובין בני הישיבה, ונודע שאחדים מחכמי הישיבה פרשו מצבור חבריהם ונוטים אחרי ההנהלה. הנהלת האופוזיציה (מורכבת מאחדים מבני הישיבה) הזמינה את כל לומדי הישיבה, ואני הוזמנתי אל ישיבה זו כדי להשפיע על הפורשים, שיצטרפו אל חזית בני הישיבה. נאומי השפיע, וזו היתה לי ההכעה הראשונה של מחשבה בעל פה לפני צבור, נאומי הראשון. כשיצאתי, נגש אלי הרב ר' זלמן שפירא ז"ל, ואמר לי: שמעתי שאפשר להשפיע על אנשים שיתגייסו לצבא (במקום שאין שירות חובה) בימי מלחמה, ולא הכינתי איך מטריצים אנשים למסירת נפש בכח הרבור. אני מבין עכשיו, ברור לי שלו היית מציע לבני הישיבה שימכנו את עצמם, היו עושים זאת הודות לחשפעת דבורך.

ביום הזכרון הראשון לסותו של ד"ר הרצל החליטו הציונים

כח